

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده حقوق، گروه حقوق

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش:

حقوق خصوصی

عنوان:

بررسی و مقایسه اختیارات مجامع و هیات مدیره در شرکت های سهامی

استاد راهنما:

جناب دکتر محمدرضا پاسبان

استاد مشاور:

جناب دکتر جلیل مالکی

نگارش:

الهام طبیعت نژاد

پاییز ۱۳۹۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۹۰/۹/۲۸

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم الهام طبیعت‌نژاد از پایان‌نامه خود دفاع نموده و با نمره هفده و نیم و با درجه بسیار خوب مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

د

عنوان

فحه

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۴.....	بخش یکم - صلاحیت‌های مجامع عمومی شرکت سهامی
۵.....	فصل یکم - مجمع عمومی مؤسس
۵.....	گفتار یکم - معرفی مجمع عمومی مؤسس
۶.....	مبحث یکم - تعریف مجمع عمومی مؤسس
۷.....	مبحث دوم - بررسی حد نصاب‌ها جهت تشکیل و تصمیم‌گیری در مجمع عمومی مؤسس
۹.....	گفتار دوم - صلاحیت‌های مجمع عمومی مؤسس
	مبحث یکم - رسیدگی به گزارش مؤسسین و تصویب آن و همچنین احراز پذیره‌نویسی کلیه سهام
۱۰.....	شرکت و تأدیه مبالغ لازم
۱۱.....	مبحث دوم - اتخاذ تصمیم نسبت به آورده‌های غیرنقد و مزایای مطالبه شده مؤسسین
۱۴.....	مبحث سوم - تصویب طرح اساسنامه شرکت و عنداللزوم اصلاح آن
۱۶.....	مبحث چهارم - انتخاب اولین مدیران و بازرس یا بازرسان شرکت
۱۷.....	مبحث پنجم - تعیین روزنامه کثیرالانتشار شرکت
۱۹.....	فصل دوم - مجمع عمومی عادی
۱۹.....	گفتار یکم - معرفی مجمع عمومی عادی
۱۹.....	مبحث یکم - تعریف مجمع عمومی عادی
۲۱.....	مبحث دوم - بررسی حد نصاب‌ها جهت تشکیل و تصمیم‌گیری در مجمع عمومی عادی
۲۳.....	گفتار دوم - صلاحیت مجمع عمومی عادی
۲۳.....	مبحث یکم - انتخاب و عزل مدیران شرکت سهامی
۲۴.....	مبحث دوم - تعیین حق‌الزحمه اعضاء غیرموظف هیأت مدیره
۲۵.....	مبحث سوم - انتخاب، عزل و تعیین حق‌الزحمه بازرسان
۲۵.....	بند اول - انتخاب و عزل بازرسان

بند دوم - حق الزحمه بازرسان	۲۷
مبحث چهارم - اتخاذ تصمیم نسبت به صورت‌های مالی شرکت	۲۷
مبحث پنجم - اتخاذ تصمیم نسبت به سود سهام و ذخائر شرکت	۲۸
مبحث ششم - اتخاذ تصمیم درخصوص معاملات انجام شده توسط مدیران شرکت سهامی	۲۹
مبحث ششم - تعیین روزنامه کثیرالانتشار	۳۰
مبحث هفتم - تعیین جانشین برای مدیر یا مدیران تصفیه	۳۱
گفتار سوم - محدودیت صلاحیت‌های مجمع عمومی عادی	۳۱
فصل سوم - مجمع عمومی فوق‌العاده	۳۴
گفتار یکم - معرفی مجمع عمومی فوق‌العاده	۳۴
مبحث یکم - تعریف مجمع عمومی فوق‌العاده	۳۴
مبحث دوم - حد نصاب‌ها جهت تشکیل و تصمیم‌گیری در مجمع عمومی فوق‌العاده	۳۵
گفتار دوم - صلاحیت‌های مجمع عمومی فوق‌العاده	۳۷
مبحث اول - اصلاح و هرگونه تغییر در اساسنامه	۳۷
مبحث دوم - انحلال شرکت قبل از موعد	۳۸
مبحث سوم - تصمیم به صدور سهام ممتازه یا تغییر در امتیازات مربوط به آن	۳۹
مبحث چهارم - تغییرات در سرمایه شرکت	۴۱
بند یکم - افزایش سرمایه	۴۱
بند دوم - کاهش سرمایه	۴۳
مبحث پنجم - تبدیل سهام با نام به بی‌نام و بالعکس	۴۵
مبحث ششم - اجازه انتشار اوراق مشارکت	۴۶
مبحث هفتم - تبدیل شرکت	۴۸
گفتار سوم - محدودیت صلاحیت‌های مجمع عمومی فوق‌العاده	۵۰
مبحث یکم - تغییر تابعیت	۵۱
مبحث دوم - افزودن بر تعهدات سهامداران	۵۲
گفتار چهارم - بررسی امکان مداخله مجامع در حدود صلاحیت‌های یکدیگر	۵۳
فصل چهارم - مسئولیت‌های ناشی از تشکیل و تصمیمات مجامع عمومی	۵۵
گفتار یکم - مسئولیت‌های مدنی مرتبط با مجامع عمومی	۵۵

گفتار دوم - مسئولیت‌های کیفی مرتبط با مجامع عمومی	۵۷
بخش دوم - صلاحیت‌های مدیران و مدیر عامل بررسی اختیارات آنها با مجامع عمومی	
شرکت سهامی	۵۹
فصل یکم - معرفی مدیران و مدیرعامل	۵۹
گفتار یکم - معرفی مدیران	۵۹
مبحث یکم - مفهوم مدیر و ترکیب هیات مدیره	۶۰
مبحث دوم - شیوه و شرایط انتخاب مدیران	۶۳
مبحث سوم - دوره مأموریت مدیران	۶۷
گفتار دوم - معرفی مدیرعامل	۶۹
مبحث یکم - تعریف و اوصاف مدیرعامل	۷۰
مبحث دوم - شیوه و شرایط انتخاب مدیرعامل	۷۱
فصل دوم - صلاحیت‌های مدیران و مدیرعامل	۷۳
گفتار یکم - صلاحیت‌های مدیران	۷۳
مبحث یکم - جایگاه و حدود اختیارات مدیران	۷۴
بند یکم - بررسی جایگاه مدیران در رابطه با دیگر ارکان شرکت	۷۶
بند دوم - جایگاه حقوقی مدیران در ساختار شرکت سهامی	۷۷
مبحث دوم - اثر اعمال مدیران در مقابل اشخاص ثالث	۸۰
مبحث سوم - آثار اقدامات مدیران در روابط داخلی شرکت	۸۱
مبحث چهارم - محدودیت اختیارات مدیران	۸۴
بند یکم - محدودیت اختیارات مدیران ناشی از صلاحیت خاص مجامع	۸۵
بند دوم - محدودیت اختیارات مدیران ناشی از اساسنامه	۸۶
بند سوم - محدودیت اختیارات ناشی از موضوع شرکت	۸۷
بند چهارم - محدودیت اختیارات مدیران در انجام معاملات	۹۰
گفتار دوم - صلاحیت‌های مدیرعامل	۹۲
فصل سوم - مقایسه صلاحیت‌های مدیران با اختیارات مجامع عمومی	۹۶
گفتار یکم - امکان تداخل اختیارات مدیران و مجامع عمومی	۹۶
گفتار دوم - بررسی حدود اختیارات مدیران و مجامع عمومی	۹۸

نتیجه گیری: ۱۰۳

چکیده

شرکت سهامی یکی از انواع شرکت‌های تجاری در لایحه اصلاحی قانون تجارت ۱۳۴۷ است که به دو نوع سهامی عام و خاص تقسیم می‌شود. مجامع عمومی، هیات مدیره و بازرسان سه رکن اساسی شرکت را تشکیل می‌دهند که به ترتیب وظیفه اتخاذ تصمیمات، اداره امور جاری شرکت و نظارت بر روی عملکرد دیگر ارکان را بر عهده دارند.

مجامع شرکت سهامی شامل مجمع عمومی مؤسس، مجمع عمومی عادی و مجمع عمومی فوق‌العاده می‌باشد، که در شرکت‌های سهامی خاص تشکیل مجمع عمومی مؤسس الزامی نیست و به جای آن موسسین وظایف مجمع مزبور را انجام می‌دهند. مجمع عمومی مؤسس قبل از تشکیل شرکت و فقط یکبار در جهت تاسیس شرکت تشکیل می‌شود و صلاحیت‌های مندرج در ماده ۷۴ لایحه اصلاحی قانون تجارت ۱۳۴۷ را به انجام می‌رساند.

مجمع عمومی عادی یکی از پرکاربردترین مجامع در شرکت سهامی است به دو صورت سالیانه و به طور فوق‌العاده تشکیل جلسه می‌دهد و صلاحیت رسیدگی به تمام امور به جز آن چه در صلاحیت مجمع عمومی فوق‌العاده است را دارد.

مجمع عمومی فوق‌العاده نیز برای اتخاذ تصمیم در خصوص امور ضروری و مهم تشکیل می‌شود. هیات مدیره شرکت سهامی نیز از بین صاحبان سهام به مدت دو سال انتخاب می‌شوند و امکان عزل و انتخاب مجدد در مورد آنان وجود دارد، امور جاری شرکت بر عهده آنان است و تصمیمات اتخاذ شده از طرف مجامع توسط این رکن اجرا می‌شود.

هیات مدیره دارای کلیه صلاحیت‌های لازم برای اداره امور شرکت می‌باشد مشروط بر آن که تصمیمات و اقدامات آنها محدود به موضوع شرکت باشد. مدیر عامل فرد منتخب هیات مدیره می‌باشد که در حدود اختیارات تفویضی از طرف هیات مزبور نماینده شرکت محسوب می‌شود.

این دو رکن در حین استقلال و داشتن صلاحیت‌های مشخص، برای انجام اختیارات خود نیازمند همکاری رکن دیگر هستند.

مقدمه

شرکت‌های سهامی بعنوان یکی از اقسام شرکت‌های تجاری نقش بسزایی در چرخه اقتصادی کشورها دارند. شرکت‌های سهامی عام با اطمینان بخشیدن به عموم مردم و متقاعد ساختن آنان به پذیره نویسی سهام، سرمایه کلانی را در جهت رونق بخشیدن به بخش اقتصادی مورد فعالیت به کار می‌گیرند. شرکت‌های سهامی خاص نیز محیطی برای فعالیت و تجارت اعضای خانواده و فامیل و نیز جمع نمودن سرمایه‌های اندک در جهت یک هدف اقتصادی می‌باشند.

شرکت‌های سهامی برای به کارگیری سرمایه در سوی هدف شرکت، نیازمند سیستم منظم و سازمان دهنده قوی‌ست که در این خصوص قانونگذار با ارکانی که برای شرکت سهامی پیش‌بینی نموده پاسخی به این نیازمندی داده است.

قانون‌گذار در لایحه اصلاحی قانون تجارت ۱۳۴۷ سه رکن اساسی برای شرکت‌های مزبور تعیین نموده است، مجامع عمومی بعنوان رکن تصمیم‌گیرنده، هیات مدیره بعنوان رکن اداره‌کننده و بازرسان بعنوان رکن نظارت‌کننده شرکت سهامی که در بخش‌های پنجم، ششم و هفتم لایحه فوق‌الذکر به ترتیب به بیان قوانین آن پرداخته است.

در هر یک از بخش‌های مزبور قانون‌گذار ابتدائاً به معرفی نهاد مذکور پرداخته و سپس اختیارات و محدودیت‌های اختیارات آن را بیان نموده است.

در بخش پنجم و در ماده ۷۲ لایحه فوق‌الذکر مجامع عمومی را نهادی از اجتماع صاحبین سهام معرفی نموده است که مقررات مربوط به حضور عده لازم برای تشکیل مجامع عمومی و آراء لازم جهت اتخاذ تصمیمات را موکول به اساسنامه نموده است و فقط مواردی که خود قانون تکلیف خاصی برای آن مقرر کرده باشد نیازمند رجوع به اساسنامه نیست.

در بخش ششم نیز در بیان تعریف از هیات مدیره آنان را صاحبین سهامی معرفی نموده که کلاً یا بعضاً قابل عزل می‌باشند و اداره شرکت سهامی بر عهده این هیات می‌باشد.

هدف از نگارش این تحقیق بررسی ساختار مجامع عمومی، هیات مدیره و نیز بررسی ماهیتی

اختیارات این دو نهاد و محدودیت‌های اختیارات آنان و مقایسه مرزها و حدود اختیارات این دو رکن نسبت به یکدیگر است.

سوالت یا فرضیه تحقیق:

شرکت سهامی دارای سه رکن تصمیم گیرنده مهم است که اختسارات دو مجمع عمومی مؤسس و مجمع عمومی فوق العاده در لایحه اصلاح قانون تجارت ۱۳۴۷ صریحا احصاء شده است در مورد مجمع عمومی عادی قانونگذار به کلی گویی بسنده کرده است و به طور دقیق اختیارات این مجمع را بیان ننموده است. اینکه اختیارات مجمع عمومی عادی به عنوان تاثیرگذارترین مجمع در مورد تصمیماتی که در امور جاری شرکت می گیرد چه است؟ چه تاثیراتی را بر روی هیات مدیره به عنوان رکن اصلی اداره کننده شرکت سهامی دارد و اینکه محدود کردن اختیارات مدیران چه عواقب و تاثیراتی را می تواند داشته باشد.

پایان نامه حاضر متشکل از دو بخش است که در بخش اول به بررسی ساختار هر یک از مجامع عمومی شرکت سهامی می پردازیم و صلاحیت‌ها و محدودیت‌های آن را به چالش می کشیم. سپس مسئولیت کیفری و مدنی مجامع عمومی را بررسی می نماییم. بخش دوم به معرفی مدیر، هیات مدیر و مدیر عامل شرکت سهامی می پردازیم، صلاحیت‌های این هیات بررسی می شود و حدود و مرزهای محدود کننده صلاحیت‌های هیات مزبور به طور مفصل توضیح داده می شود، در آخر نیز به مقایسه صلاحیت های این دو رکن شرکت سهامی می نشینیم و حدود و مرزهای هر کدام و امکان مداخله در صلاحیت‌های یکدیگر را بررسی می نماییم.

بخش یکم - صلاحیت‌های مجامع عمومی شرکت سهامی

هر شرکت تجاری از اجزاء و ارکانی تشکیل شده است تا کلیه این ارکان در به تحقق رساندن هدف و موضوع شرکت فعالیت کنند. شرکت سهامی نیز که نوعی از شرکت تجاری محسوب می‌شود از این قاعده مستثنی نیست و ارگان‌های مختلف آن در جهت به انجام رساندن موضوع شرکت و کسب سود و درآمد فعالیت می‌کنند.

شرکت سهامی از سه رکن اساسی تشکیل شده است که عبارتند از:

۱- رکن تصمیم‌گیرنده یا مجامع عمومی شرکت

۲- رکن اداره کننده یا هیأت مدیره و مدیرعامل شرکت

۳- رکن کنترل کننده یا بازرسان شرکت

رکن تصمیم‌گیرنده یا همان مجامع عمومی شرکت سهامی منعکس کننده اراده و خواست صاحبان سهام محسوب می‌گردد و اراده جمعی، اکثریت مالکین که در واقع خواست شخصیت حقوقی است از آن نشئت می‌گیرد.^۱

قانون‌گذار در بخش پنجم لایحه اصلاح بخشی از قانون تجارت به بررسی مجامع عمومی شرکت‌های سهامی پرداخته است و در ماده ۷۳ لایحه مذکور مقرر می‌دارد:

«مجامع عمومی به ترتیب عبارتند از: ۱- مجمع عمومی مؤسس

۲- مجمع عمومی عادی

۳- مجمع عمومی فوق‌العاده»

دو نکته در مورد واژه «به ترتیبی» که قانون‌گذار در ماده فوق‌الذکر بیان کرده است قابل ذکر است:

۱- چنانچه از به کار بردن کلمه به ترتیب، ترتیب زمانی در نظر قانون‌گذار بوده این در مورد مجمع عمومی مؤسس که قبل از تشکیل شرکت تشکیل می‌شود صادق نیست و در مورد مجامع

۱- پاسبان، محمدرضا، حقوق شرکت‌های تجاری (تهران: انتشارات سمت ۱۳۸۶) ص ۱۷۴

بعدی نیز صدق نمی‌کند.

۲- اگر از نظر اهمیت مجامع بوده، به نظر می‌رسد که اهمیت هیچ‌یک از مجامع و تصمیماتی که برای شرکت اخذ می‌کنند از دیگری کمتر نباشد، بنابراین واژه «به ترتیب» در صدر ماده ناشی از مسامحه قانون‌گذار است.

به دلیل همین ایرادات در لایحه قانون تجارت ۱۳۸۴ در ماده ۵۵۷ که به معرفی مجامع عمومی شرکت سهامی پرداخته واژه «به ترتیب» حذف شده است.^۱

حال در این بخش به بررسی مجامع عمومی شرکت سهامی پرداخته و بعد از معرفی هر یک از مجامع و تحلیل حد نصاب‌های لازم جهت تشکیل، رسمیت جلسات و همچنین اتخاذ تصمیم به بررسی صلاحیت‌های مجامع می‌پردازیم.

فصل یکم - مجمع عمومی مؤسس

مجمع عمومی مؤسس که متشکل از صاحبان سهام و مؤسسین است یکی از کارایی‌ترین ارکان شرکت سهامی است که قبل از تشکیل شرکت اقدامات لازم را در جهت تأسیس و به ثبت رسیدن آن به عمل می‌آورد.

گفتار یکم - معرفی مجمع عمومی مؤسس

در این گفتار به معرفی مجمع عمومی مؤسس می‌پردازیم و سپس حد نصاب‌های لازم جهت تشکیل و تصمیم‌گیری این مجمع را بررسی می‌نماییم.

۱- همان، ص ۱۴۴

مبحث یکم - تعریف مجمع عمومی مؤسس

همان‌طور که بیان شد مجمع عمومی مؤسس یکی از ارکان تصمیم‌گیری شرکت سهامی است که فلسفه تشکیل این مجمع تصمیم‌گیری درباره اسناد بنیادین جهت تأسیس شرکت و بویژه اساسنامه آن است:

اساتید حقوق تجارت به نحو ذیل به تعریف این مجمع پرداخته‌اند:

۱- «مجمع عمومی مؤسس عبارت است از اجتماع اعضای هیأت مؤسس و پذیره‌نویسان به منظور رسیدگی و اظهارنظر به صحت اظهارات مؤسسين در زمینه احراز پذیره‌نویسی کلیه سهام شرکت و تأدیه مبالغ لازم و شور درباره اساسنامه شرکت و تصویب آن و انتخاب اولین مدیران و بازرس یا بازرسان شرکت و تعیین روزنامه کثیرالانتشار برای هرگونه دعوت و اطلاعیه بعدی سهامداران با رعایت مقررات قانونی.^۱»

۲- «مجمع عمومی مؤسس یکی از اجزای ضروری جهت تشکیل شرکت سهامی عام به شمار می‌رود و این مجمع از اجتماع هر دو گروه سرمایه‌گذار یعنی مؤسسين و پذیره‌نویسان تشکیل می‌شود و در واقع عنوان مؤسس برای مجمع مزبور بدان جهت به کار می‌رود که نقش تأسیس‌کننده برای شرکت سهامی را ایفا می‌کند.^۲»

از بررسی تعاریفی که حقوق‌دانان در مورد مجمع عمومی مؤسس بیان کرده‌اند می‌توان این مجمع را چنین تعریف کرد:

«مجمع عمومی مؤسس مجمعی است که قبل از تشکیل شرکت سهامی عام و در تمام مدت شرکت فقط برای یک بار در جهت تأسیس شرکت تشکیل می‌شود و متشکل از کلیه صاحبان سهام شرکت اعم از مؤسسين و پذیره‌نویسان است که طبق اعلامیه پذیره‌نویسی، با امضای ورقه تعهد سهم،

۱- افتخاری، جواد، حقوق تجارت، ۲- نظری و کاربردی، آثار حقوقی (تهران: انتشارات ققنوس ۱۳۸۰)

پرداخت ارزش اسمی در حدود معینه در اعلامیه پذیرهنویسی را تعهد کرده و سی و پنج درصد سهام مورد تعهد را به حساب شرکت در شرف تأسیس به بانک پرداخته‌اند.»

لازم به توضیح است که در شرکت سهامی عام، نباید هیأت مؤسس را با مجمع عمومی مؤسس اشتباه نمود زیرا:

هیأت مؤسس یا مؤسسين شرکت آن عده از شرکای شرکت سهامی عام هستند که نسبت به بنیان‌گذاری شرکت اقدام کرده‌اند و قانوناً ملزم هستند حداقل بیست درصد کل سرمایه شرکت را تعهد نموده و لااقل سی و پنج درصد مبلغ مورد تعهد را به حساب شرکت «در شرف تأسیس» نزد بانک واریز نمایند، ولی مجمع عمومی مؤسس، تشکیل می‌شود از کلیه سرمایه‌گذاران اعم از مؤسسين و پذیرهنویسان.^۱

لازم به ذکر است مجمع عمومی مؤسس مستنداً به صدر ماده ۸۲ لایحه اصلاحی قانون تجارت ۱۳۴۷ فقط در شرکت‌های سهامی عام مصداق پیدا می‌کند و در شرکت‌های سهامی خاص تشکیل این شرکت الزامی نیست.

مبحث دوم - بررسی حد نصاب‌ها جهت تشکیل و تصمیم‌گیری در مجمع عمومی مؤسس

مؤسسين شرکت سهامی عام قبل از دعوت مجمع عمومی مؤسس اقداماتی به شرح ذیل انجام می‌دهند:

پس از اخذ مجوز و پروانه کسب در جهت فعالیت درخصوص موضوع شرکت مؤسسين باید اقلاً بیست درصد سرمایه شرکت را خود تعهد کنند و لااقل سی و پنج درصد مبلغ تعهد شده را در

۱- صفی‌نیا، نورالدین، درآمدی بر قانون شرکت‌های تجاری ایران (تهران: انتشارات دانشگاه تهران ۱۳۸۱) ص

حسابی به نام شرکت در شرف تأسیس، نزد یکی از بانک‌ها بسپارند و سپس اظهارنامه‌ای به ضمیمه طرح اساسنامه شرکت و طرح اعلامیه پذیره‌نویسی سهام که به امضاء کلیه مؤسسين رسیده است در تهران به اداره ثبت شرکت‌ها و در شهرستان‌ها به دایره ثبت شرکت‌ها و در نقاطی که دایره ثبت شرکت‌ها وجود ندارد به اداره ثبت اسناد و املاک محل تسلیم نمایند و رسید دریافت کنند. هرگاه قسمتی از تعهد مؤسسين به صورت غیرنقد باشد، لازم است که عین مال یا مدارک مالکیت آن را در همان بانکی که برای پرداخت مبلغ نقدی، حساب باز کرده‌اند، بسپارند و گواهی بانک را که در این خصوص صادر می‌کند، به همراه سایر ضmann اظهارنامه به مرجع ثبت فوق‌الاشعار تسلیم نماید.

با بررسی مدارک ارسالی توسط کارشناسان مراجع ثبتی و تأیید تمامی مراحل، اجازه صدور اعلامیه پذیره‌نویسی داده می‌شود اعلامیه مذکور در بانکی که تعهد سهام در آن واقع شده قابل دسترسی است. بعد از منتفی شدن مهلت پذیره‌نویسی، مؤسسين ظرف حداکثر ۱ ماه باید به تعهدات پذیره‌نویسان رسیدگی کنند و پس از اطمینان از اینکه کل سرمایه شرکت تعهد گردیده و سی و پنج درصد آن پرداخت شده تعداد سهام هر یک از تعهدکنندگان را تعیین کنند.

همچنین با توجه به ماده ۱۶ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت مؤسسين باید در صورت ارائه آورده غیرنقد و همچنین در صورتیکه مؤسسين برای خود مزایایی مطالبه کرده باشند گزارش مبنی بر توجیه لزوم آن تهیه کرده و در اختیار مجمع عمومی مؤسس قرار بدهند.

جلسه مجمع عمومی مؤسس با حضور عده‌ای از پذیره‌نویسان که حداقل نصف سرمایه شرکت را تعهد کرده‌اند رسمیت پیدا می‌کند، اما اگر در اولین دعوت اکثریت مذکور حاصل نشد مؤسسين تا دو نوبت دیگر نیز می‌توانند به دعوت مجمع عمومی مؤسس اقدام کنند به شرطی که آگهی دعوت مجمع ۲۰ روز قبل در روزنامه تعیین شده در اعلامیه پذیره‌نویسی منتشر شده باشد و دستور جلسه قبل و نتیجه آن نیز بیان شود، در جلسات دوم یا سوم حضور صاحبان ۱/۳ سرمایه شرکت ضروری است اگر حد نصاب لازم در جلسات دوم و سوم ایجاد نشود مؤسسين باید عدم تشکیل شرکت را اعلام نمایند.

نظر به اهمیت و حساسیت موضوعات مطروحه در مجمع عمومی مؤسس از قبیل تصویب طرح اساسنامه شرکت و عنداللزوم اصلاح آن، حد نصاب پیش‌بینی شده برای اتخاذ تصمیم در آن بالاتر از حد نصاب مقرر برای مجمع عمومی عادی می‌باشد. براساس ماده ۷۵ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت ۱۳۴۷ کلیه تصمیمات در مجمع مذکور باید با اکثریت دو سوم آراء حاضرین در مجمع اتخاذ شود که باتوجه به تبصره ماده مذکور کلیه مؤسسین و پذیره‌نویسان حق حضور دارند و هر سهم دارای یک رأی است، پس می‌توان نتیجه گرفت که برای اخذ تصمیم اکثریت دو سوم آراء یا سهام و یا همان سرمایه نیاز است.

گفتار دوم - صلاحیت‌های مجمع عمومی مؤسس

ماده ۷۴ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت ۱۳۴۷، صلاحیت‌های مجمع عمومی مؤسس را به قرار ذیل بیان نموده است:

۱. رسیدگی به گزارش مؤسسین و تصویب آن و همچنین احراز پذیره‌نویسی کلیه سهام شرکت و تأدیه مبالغ لازم
  ۲. تصویب طرح اساسنامه شرکت و در صورت لزوم اصلاح آن
  ۳. انتخاب اولین مدیران و بازرس یا بازرسان شرکت
  ۴. تعیین روزنامه کثیرالانتشاری که هرگونه دعوت و اطلاعیه بعدی برای سهامداران تا تشکیل اولین مجمع عمومی عادی در آن منتشر خواهد شد.
- لازم به ذکر است که علاوه بر موارد بالا، دو امر یعنی ارزیابی آورده غیرنقد و مزایای مطالبه شده مؤسسین نیز در صلاحیت مجمع عمومی مؤسس است.

حال به بررسی جداگانه صلاحیت‌های مجمع عمومی مؤسس می‌پردازیم.

مبحث یکم - رسیدگی به گزارش مؤسسين و تصویب آن و همچنین احراز پذیرهنویسی کلیه سهام شرکت و تأدیه مبالغ لازم

جلسه نخست مجمع عمومی مؤسس بوسیله یک نفر رئیس سنی که از حاضران انتخاب می‌گردد اداره می‌شود. سپس به انتخاب هیأت رئیسه مرکب از یک رئیس، یک منشی و دو نفر ناظر اقدام می‌گردد. انتخاب به اکثریت نسبی بعمل می‌آید. رئیس مجمع و ناظران از بین مؤسسين و پذیرهنویسان انتخاب می‌گردند، ولی منشی جلسه ممکن است از بین آنها نباشد.^۱

گزارش مؤسسين که شامل عملکرد اداری و مالی، همچنین طرح‌های توجیهی و برنامه‌های مورد نظر، هزینه‌هایی که انجام داده‌اند، آورده‌های غیرنقد و مزایا در صورتی که وجود داشته باشد، احراز پذیرهنویسی کلیه سهام شرکت و پرداخت حداقل سی و پنج درصد کل سرمایه و تعیین تعداد سهام هر پذیرهنویس است با صدای بلند قرائت و به سمع صاحبان سهام می‌رسد.

نخستین وظیفه مجمع عمومی مؤسس رسیدگی به گزارش مزبور و تصویب آن می‌باشد. همان‌طور که ملاحظه می‌گردد، لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت مجمع عمومی مؤسس را در ظاهر مکلف به تصویب گزارش مؤسسين نموده است ولی این امر با فلسفه تشکیل مجمع و ارائه گزارش مؤسسين به آن و همچنین پیش‌بینی اختیار برای مجمع تناسب ندارد چون لازمه اختیار تصویب و یا عدم آن می‌باشد به نظر می‌رسد منطقی آن است که بند مذکور به شرح ذیل اصلاح شود:

«رسیدگی به گزارش مؤسسين و در صورت صلاحدید تصویب آن و ...»

سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود این است که اگر مجمع عمومی مؤسس پس از مهلت مقرر یک ماه دعوت و تشکیل گردد و درباره گزارش مؤسسين اظهارنظر نماید آیا این تصمیمات دارای اعتبار قانونی است؟

می‌توان چنین پاسخ داد که چون فلسفه وضع قواعد آمره حمایت از حقوق عمومی کسانی

۱- مستفاد از ماده ۱۰۱ لایحه اصلاحی قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷

است که در روند مورد نظر ذی نفع هستند و در این فرض نیز پذیره نویسان و مؤسسين ذی نفع هستند در صورتیکه مجمع فوق در خارج از مهلت مقرر تشکیل و نسبت به گزارش مؤسسين اظهار نظر نماید دیگر مجالی جهت درخواست بی اعتباری مجمع و تصمیمات آن برای اشخاصی که در آینده ذی نفع شرکت خواهند بود یا حتی اقلیت حاضر در مجمع فراهم نخواهد شد زیرا که اقلیت ذی نفع به صراحت ماده ۱۵ لایحه اصلاحی محکوم به تصمیمات اکثریت‌اند و اشخاص ذی نفع آتی نیز نمی‌توانند نسبت به قضیه ذی نفع تلقی گردند.^۱

مبحث دوم - اتخاذ تصمیم نسبت به آورده‌های غیر نقد و مزایای مطالبه شده مؤسسين

دومین صلاحیت مجمع عمومی مؤسس تصمیم‌گیری نسبت به آورده‌های غیر نقد مؤسسين است. سرمایه یا آورده یک شرکت سهامی مجموعه آورده‌های نقدی و غیر نقدی است که توسط شرکا وارد شرکت می‌شود. آورده‌های نقدی همان وجه رایج کشور است و آورده‌های غیر نقدی می‌تواند اموال اعم از منقول و غیر منقول باشد. اموال منقول شامل ماشین‌آلات، تجهیزات، علامت تجاری، ورقه اختراع مواد اولیه و غیره ... است. اموال غیر منقول شامل املاک و ابنیه، زمین و حق کسب و پیشه می‌باشد.

مزایایی که مؤسسين می‌توانند مطالبه نمایند از بابت اطلاعات فنی، علمی و تجاری است که به شرکت می‌دهند و چند سهم انتفاعی که برای خود می‌خواهند تا از منافع خالص شرکت در حدود سهام مزبور سود ببرند و حتی پس از انحلال شرکت و وضع دیون و تعهدات آن و بازپرداخت مبلغ اسمی سهام سهامداران از باقی مانده دارایی شرکت نیز منتفع گردند.^۲

۱- پاسبان، محمدرضا، حقوق شرکت‌های تجاری، ص ۱۱۲

۲- عرفانی، محمود، حقوق تجارت، جلد ۲ (تهران: انتشارات جنگل جاودانه ۱۳۸۸) ص ۴۸

مطابق تبصره ماده ۶ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت در شرکت سهامی عام فقط مؤسسين می‌توانند آورده غیرنقد داشته باشند ولی در شرکت سهامی خاص مطابق بند ۲ ماده ۲۰ لایحه مذکور سرمایه شرکت می‌تواند به صورت غیرنقد باشد.

لازم به ذکر است که ماده ۴۹۵ لایحه قانون تجارت ۱۳۸۴ در همین رابطه ضمن منع آورده غیرنقد مقرر می‌دارد: «پرداخت تمام یا بخشی از سرمایه شرکت سهامی عام به صورت غیرنقد مجاز نمی‌باشد.»

اما در بند ۲ ماده ۵۰۴، همان لایحه پرداخت تمام یا بخشی از سرمایه را به صورت غیرنقدی در شرکت سهامی خاص مجاز شمرده شده است.

بنابراین در لایحه یاد شده در شرکت سهامی عام سرمایه شرکت به صورت نقدی تأمین می‌شود ولی آورده غیرنقد در شرکت سهامی خاص بعنوان تمام یا قسمتی از سرمایه شرکت بدون اشکال است.

شایان ذکر است که قبل از تشکیل مجمع عمومی مؤسس، هیأت مؤسسين باید نظر کتبی کارشناس رسمی وزارت دادگستری را در مورد ارزیابی آورده غیرنقد جلب و با توجیه لزوم مزایای مطالبه شده در اختیار این مجمع بگذارند.

قانون‌گذار در ماده ۷۸ لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت برای مجمع عمومی مؤسس محدودیتی قرار داده و آن عدم تصویب آورده‌های غیرنقد بیش از آن چه که از طرف کارشناس رسمی دادگستری ارزیابی شده است می‌باشد.

ملاحظه می‌گردد که قانون‌گذار برای جلوگیری از تقویم غیرواقعی آورده‌های غیرنقد و متضرر شدن طلبکاران احتمالی شرکت و پذیره‌نویسان حتی به مجمع عمومی مؤسس هم اعتماد ننموده و ارزیابی را بیش از آنچه که کارشناس رسمی پذیرفته، منع نموده است ضمناً از احتمال سوء استفاده کارشناس رسمی هم به نحوی جلوگیری گردیده است چون مجمع عمومی مؤسس می‌تواند به مبلغ کمتر از ارزیابی کارشناسی تقویم نماید و به این لحاظ الزامی به پذیرش نظر کارشناس ندارد.

حال اگر در جلسه اول مجمع آورده‌های غیرنقد و مزایای مطالبه شده به تصویب نرسد جلسه دوم مجمع که نباید متجاوز از یک ماه باشد تشکیل می‌شود در فاصله بین دو جلسه صاحبان آورده غیرنقد و کسانی که مزایای خاص مطالبه کرده‌اند می‌توانند آورده غیرنقد خود را به نقد تبدیل و یا از مزایای مورد مطالبه خود صرف‌نظر کنند در این حالت جلسه دوم مجمع عمومی مؤسس با حضور بیش از نصف پذیره‌نویسان هر مقدار از سهام شرکت که تعهد شده است رسمیت می‌یابد ملاحظه می‌شود که در این ماده مقنن به اکثریت عددی پذیره‌نویسان توجه داشته و اکثریت سرمایه‌ای را که حضور پذیره‌نویسان حداقل نصف سرمایه شرکت را تعهد نموده باشند الزامی ندانسته است.^۱

در صورتیکه صاحبان آورده غیرنقد تعهد خود را به نقد تبدیل نکنند و کسانی که مزایای خاص مطالبه کرده‌اند از مزایای مطالبه شده صرف‌نظر نکنند تعهد ایشان نسبت به آن میزان سهام شرکت باطل شده و دیگر پذیره‌نویسان می‌توانند سهام شرکت را تعهد کنند در این حالت اگر پذیره‌نویسان دیگر، این میزان سهام شرکت را تعهد نکنند و مقداری از سرمایه شرکت تعهد نشده باقی بماند بدین ترتیب شرکت قابل تشکیل نمی‌باشد و مؤسسين باید ظرف ۱۰ روز از تاریخ تشکیل مجمع مزبور مراتب را به اداره ثبت شرکت‌ها اطلاع دهند تا مرجع مذکور گواهی‌نامه حاکی از عدم ثبت شرکت را صادر و به بانکی که تعهد سهام و تأدیه وجوه در آن بعمل آمده ارسال دارد تا مؤسسين و پذیره‌نویسان بتوانند به بانک مزبور مراجعه و تعهدنامه وجوه پرداختی خود را مسترد دارند.

همان‌طور که ملاحظه می‌شود در لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت چنانچه جلسه دوم جهت تصمیم‌گیری درباره آورده‌های غیرنقد و مزایای مطالبه شده تشکیل نشود جلسه سوم پیش‌بینی نشده است حال آن که در ماده ۵۵۹ لایحه قانون تجارت ۱۳۸۴ در صورتیکه مجمع در جلسه دوم نیز تشکیل نشود مجمع برای بار سوم دعوت می‌شود.

۱- همان، ص ۲۲